

NOTĂ DESPRE ȘEDINȚA COMISIEI ISTORICILOR ROMÂNI ȘI SLOVACI,
ARAD – NĂDLAC, 22-26 MAI 2006

Anul acesta s-au împlinit zece ani, de când Academia Română reprezentată de prof. univ. dr. Pompiliu Teodor, membru corespondent, și Academia de Științe din Slovacia, reprezentată de DrSc. Milan Krajčovič, au reactivat Comisia istoricilor români și slovaci, organizând prima ședință în primăvara anului 1996 la Cluj. Întrunirea din acest an (2006) a avut loc la Arad – Nădlac, regiune cu rezonanță istorică pentru ambii parteneri.

Secția română a fost condusă de prof. dr. Nicolae Edroiu, membru corespondent al Academiei Române și președinte al părții române, și prof. dr. Eva Mârza, ca secretar științific. Au participat: dr. Simion Retegan, dr. Stelian Mândruț, dr. Gelu Neamțu, dr. Corneliu Mihai Lungu, Ondrej Štefanko, dr. Alexandru Roz, Eugen Criste, dr. Pavol Huszárík, Nicoleta Huszárík.

Secția slovacă a fost condusă de PhDr. Milan Krajčovič, DrSc., președinte, și PhDr. Peter Kartous, CSc./reprezentat de Dr. Peter Zoričák/ vicepreședinte. Au participat dr. Milan Podrimavský, CSc., dr. Daniela Kodajová, dr. Miroslav Pekník, mgr. Alžbeta Sedliaková.

Conform uzanțelor din cazul întâlnirilor similare ale comisiilor științifice, întâlnirea a avut o temă fixată, de această dată intitulându-se: *Solidaritatea mișcărilor naționale în Europa Centrală și de Sud-Est. Congresul naționalităților din anul 1895 și al clubului parlamentar al românilor, slovacilor și sârbilor de la Budapesta, 1906.*

Lucrările Comisiei au fost deschise de președinții celor două secțiuni, Nicolae Edroiu și Milan Krajčovič, care au punctat despre oportunitatea dezbatelor din timpul unor întâlniri mixte cu scopuri științifice, dar și despre semnificația regiunii alese pentru a avea loc, regiune unde timp de două secole s-a desfășurat o colaborare cu valoare istorică, culturală și politică slovaco-română, cum au fost discursurile deja antologice din Nădlacul slovac (alegerile legate de Vasile Lucaciu) și activitatea lui Gustáv Augustíny la *Tribuna poporului* de la Arad, cât și dezvelirea monumentului lui Gustáv Augustíny de Milan Hodža, în anul 1909 (contribuție prezentată de Gelu Neamțu). A urmat cuvântul de salut al rectorului Universității „Vasile Goldiș” din Arad, prof. dr. Aurel Ardelean, și al reprezentanților autorităților locale.

Referatele prezentate în cadrul sesiunii de comunicări științifice s-au dovedit a fi o contribuție reală la istoriografia perioadei de sfârșit de secol XIX și până la primul război mondial. Evaluarea științifică a problematicii privind solidaritatea mișcărilor naționale în Europa Centrală și de Sud-Est, mai cu seamă solidaritatea cu mișcarea de emancipare națională a slovacilor și românilor au fost analizate și pe baza ultimelor cercetări științifice la nivel internațional. În mod special, a fost subliniată solidaritatea național-politică și socială a românilor și slovacilor ca parte integrantă a mișcărilor de masă înainte de primul război mondial, fiind un factor constant și pozitiv în evoluția acestei regiuni din Europa. Această problemă face parte în contextul său din preistoria ideii de unificare europeană, ca parte integrantă a bazei istorice la construirea Uniunii Europene de astăzi.

Într-o concepție nouă și obiectivă s-au analizat, pe baza metodei comparatiste, teme noi și importante, privind cercetarea relațiilor slovaco/cehoslovaco-române, dintre anii 1910-1914, în contextul istoriei Europei Centrale. S-a evaluat, în mod special, pe bazele noilor abordări, solidaritatea românilor din Transilvania, dar și a unor organizații din Regat, cu lupta de emancipare națională a slovacilor în Ungaria dualistă și, în replică, a intelectualității, conducerii politice, mișcării feministe și jurnalisticii slovace cu mișcarea românească, subliniindu-se procesul memorandist, arestarea conducătorilor Partidului Național Român ș.a.

Reprezentanții ambelor istoriografii au prezentat sinteze bazate pe cele mai noi cercetări despre evoluția internă a problematicii legate de națiune în Ungaria veche, despre importanța internațională a congresului naționalităților din anul 1895, lupta parlamentară a clubului naționalităților de la Budapesta (1906-1914), relațiile internaționale și despre conexiunile de alianță ale mișcărilor naționale, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, mai ales între anii 1890-1914 (Milan Krajčovič, Simion Retegan, Miroslav Pekník, Stelian Mândruț, Milan Podrimavský, Daniela Kodajová, Alexandru Roz). Este de apreciat că, pe baza cercetărilor realizate de ambele părți, au fost prezentate referate paralele de către reprezentanți ai arhivelor (Corneliu Mihai Lungu, Peter Kartous/Peter Zoričák, Eugen Criste), privind istoria arhivelor, acest lucru deschizând și alte posibilități de cercetare pe teme date.

În Comisie au fost din nou susținute contribuții analitice din istoriografia ambelor țări (Alžbeta Sedliaková, Eva Mârza). Având în vedere zona în care s-au ținut lucrările sesiunii, Arad și Nădlac, a avut loc și o masă rotundă, cu prezentarea unor comunicări din partea intelectualității locale, vizând aspecte ale culturii și istoriei locale (dr. Pavol Huszárík, Nicoleta Huszárík, Ondrej Štefanko).

În încheiere, la ședința internă, cei doi președinți au evaluat în mod pozitiv lucrările celui de al VII-lea simpozion comun al Comisiei, în regiunea în care s-a scris istoria solidarității româno-slovace și prin contribuția personalităților, cum au fost G. Augustíny și J.G. Tajovský, la Arad și Nădlac. S-a acceptat și forma comună a protocolului. Comisia s-a ocupat și de pregătirea viitoarei întruniri, care va avea loc în Slovacia, la Bratislava, probabil la sfârșitul lunii mai a anului 2008, totodată s-a hotărât și tema celei de a opta întâlniri, care va fi: *Încercări de reformare a blocului răsăritean din anul 1968. Condiții și urmări pentru Europa.*

EVA MÂRZA